

DATUM 22 maart 2021
AAN Statencommissie Ruimte, Groen en Water
VAN Dhr. van Essen
ONDERWERP Memo stand van zaken dossier Vinkeveense Plassen

Door Natuur- en milieuvereniging De Groene Venen is op d.d. 18 juni 2020 een brief aan het college van Gedeputeerde Staten toegezonden, een afschrift is tevens aan Provinciale Staten toegezonden. Vanuit de fractie van de ChristenUnie zijn hierover vragen gesteld, welke op de agenda van de commissievergadering van 9 september 2020 zijn geagendeerd. In de beantwoording van deze vragen heb ik toegezegd dat u separaat geïnformeerd zult worden over de huidige stand van zaken rondom de totstandkoming van een nieuw bestemmingsplan voor de Vinkeveense Plassen. Met dit memo informeer ik u over de laatste stand van zaken op dit dossier.

Voorgeschiedenis

In 2011 is, onder leiding van de provincie, een multidisciplinair projectteam, bestaande uit medewerkers van provincie, gemeente, recreatieschap, RMN en BelangenVereniging Vinkeveense Legakkers, van start gegaan om zich te buigen over het vraagstuk 'behoud legakkers Vinkeveense Plassen'. Dit nadat Recreatie MiddenNederland de noodklok luidde over de staat van de legakkers, maar ook het beheer en onderhoud daarvan op zowel de Loosdrechtse Plassen als de Vinkeveense Plassen.

De uitkomsten zijn vervat in de Toekomstvisie Legakkers met bijbehorend plan van aanpak (dec. 2012). In deze toekomstvisie is vastgelegd dat een deel van de legakkers behouden dient te blijven en welke dit zijn. Uit deze visie vloeit ook de liquidatie van het Recreatieschap Vinkeveense Plassen voort, evenals de verkoop van de onlangs geveilde legakkers. Gedeputeerde Staten hebben het visiedeel vastgesteld en plan van aanpak ter kennisname aangenomen (mei 2013) en het geheel ter kennisname aan Provinciale Staten toegezonden. In het plan van aanpak is opgenomen dat het beheer en onderhoud van de legakkers voor de langere termijn zeer kostbaar is. Ook dat onderzocht dient te worden of en welke planologische ruimte geboden kan worden zonder dat er een significante aantasting van de aanwezige natuurwaarden plaatsvindt.

De resultaten zijn overgedragen aan gemeente De Ronde Venen die verantwoordelijk is voor het vertalen van de visie in een beeldkwaliteitsplan en bestemmingsplan.

Voortgang bestemmingsplan Plassengebied

Gemeente De Ronde Venen is in 2015 gestart met de eerste voorbereidingen voor een nieuw bestemmingsplan voor de Vinkeveense Plassen om te voldoen aan haar actualiseringsplicht. Het mag duidelijk zijn dat de gemeente al lange tijd stoeit met de voorbereiding van dit bestemmingsplan. In dit bestemmingsplan moeten door de gemeente diverse vraagstukken beantwoord worden en komen veel aspecten samen waarover een standpunt ingenomen dient te worden. Zo moet een standpunt ingenomen worden ten aanzien van o.a.:

- aanwezige (veelal illegale) bebouwing (ruim 1.500 objecten) op de legakkers;
- beheer en onderhoud van de legakkers en exploitatie op de zandeilanden;
- natuur, vrijwel gehele Plassen is NNN;
- water;
- recreatie, vrijwel gehele Plassen is aangemerkt als 'bovenlokaal dagrecreatieterrein'.

Een van de belangrijkste vraagstukken voor het plassengebied is hoe uitvoering te geven aan de Toekomstvisie Legakkers en het duurzame beheer en behoud van de legakkers en zandeilanden te borgen zonder dat er een significante aantasting van de aanwezige natuurwaarden plaatsvindt. Hierbij geeft de gemeente De Ronde Venen aan dat de duurzame instandhouding enkel kans van slagen heeft wanneer bebouwingsmogelijkheden worden toegestaan. Duidelijk is dat het hier een complexe opgave betreft, die niet gemakkelijk valt op te lossen.

Onderdeel van het bestemmingsplan is het vraagstuk 'Hoe om te gaan met de bestaande situatie op de legakkers?'. Op de Vinkeveense Plassen zijn nu op de legakkers ca. 1.500 illegale bouwsels geconstateerd ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan (2005). Deels gekomen door een gebrek aan Toezicht en Handhaving, deels door onuitvoerbare handhavingsregels. Dit gegeven maakt deze complexe opgave extra bestuurlijk gevoelig. Uitkomst dient dan ook te zijn dat voorzien wordt in een duurzame borging van de planologische mogelijkheden en uitvoerbare handhavingsregels.

Overigens dient hierbij opgemerkt te worden dat gemeente De Ronde Venen als peildatum voor de MER, maar ook bestemmingsplan, is uitgegaan van de (planologische) mogelijkheden ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan. Dit betekent dat alle illegale, maar ook toekomstige, objecten gaan vallen onder het totaalpakket aan afspraken over compenserende/kwaliteitsmaatregelen op de Vinkeveense Plassen waarbij is afgesproken dat voor die maatregelen een onderzoek naar actuele natuurwaarden d.d. 8 juli 2018 als ijkpunt geldt. Doel is dat alle geconstateerde illegale objecten binnen 10 jaar voldoen aan de voorwaarden uit het bestemmingsplan.

Dilemma gemeente

Gemeente De Ronde Venen loopt 'vast' met dit plan voor wat betreft de uitvoerbaarheid/betaalbaarheid van het plan. Veel bebouwingsmogelijkheden (waaronder veelal legalisatie) op de legakkers toestaan, ongeacht het vraagstuk of legalisatie acceptabel is, betekent minder kosten voor handhaving, maar vraagt veel (natuur)compensatie vanwege ligging in het NNN en vanwege het 'verstedelijkingsverbod' in het landelijk gebied. Weinig/zo min mogelijk bebouwingsmogelijkheden op de legakkers toestaan, betekent minder (natuur)compensatie, maar een enorme handhavingsoperatie. Gemeente geeft aan dat beide mogelijkheden door haar niet te betalen zijn, nu blijkt uit door haar uitgevoerd onderzoek dat compensatie door legakker-eigenaren juridisch zeer complex is en vrijwel niet uitvoerbaar.

Gemeente De Ronde Venen heeft tal van ideeën nader uitgewerkt (legakkereigenaren betalen mee, oprichten groenfonds, terugbrengen compensatieopgave door hanteren ander ijkpunt), maar geen van deze ideeën lijkt volgens de gemeente dé oplossing in zich te hebben.

Als de gemeente de vereiste compensatie niet geregeld krijgt, dan is er op voorhand sprake van strijdigheid met het provinciaal beleid of staat de gemeente voor een enorme handhavingsopgave die volgens haar vrijwel niet uitvoerbaar en betaalbaar is.

De gemeente ziet overigens de Omgevingswet ook als een dilemma, omdat voor haar nog onduidelijk is wat de consequenties zijn als het plan voor de Vinkeveense Plassen onder de werking van de Omgevingswet komt te vallen. Het gemeentelijk streven is om het plan nog onder de werking van de huidige wetgeving in procedure te brengen, wat zou betekenen dat een ontwerpbestemmingsplan nog dit jaar in procedure zal moeten worden gebracht.

De gemeente heeft de provincie gevraagd mee te werken om deze complexe opgave tot een oplossing te brengen.

Gezamenlijke uitgangspunten en vervolgstappen

Tijdens meerdere bestuurlijke overleggen met wethouder Schuurs heb ik gesproken over het gemeentelijk dilemma, de vraag om provinciale ondersteuning en over stappen om uit deze 'impasse' te komen. Dit heeft geleid tot een bestuurlijk overleg op 6 januari jl. waarin gezamenlijke uitgangspunten en vervolgstapen, zogenaamde 'knoppen om aan te draaien', zijn vastgesteld.

Deze vervolgstapen betreffen vraagstukken die bij gemeente en/of provincie leven en waarop in dit proces een antwoord gewenst is. Gedacht kan worden aan het verder verdiepen in het vraagstuk of een bijdrage van legakkereigenaren gevraagd kan worden.

Gemeente en provincie zullen, samen met Waternet en Recreatie Midden-Nederland, ambtelijk uitwerking geven aan deze vervolgstapen en de uitkomsten op bestuurlijk niveau terugkoppelen. De uitwerkingen hiervan zullen inzicht moeten geven voor het ontwikkelen van oplossingen voor de Vinkeveense Plassen, en wat de consequenties daarvan voor iedere partij zijn.

Het gaat om een complexe opgave die meerdere provinciale belangen raakt en waarvan de verwachting is dat oplossingen van het dilemma zich niet vanzelf aandienen. De provinciale ambitie is om actief en creatief met de gemeente samen te werken aan creatieve oplossingen en (zo nodig onorthodoxe) scenario's voor de Vinkeveense Plassen. De inzet is tot een gezamenlijke aanpak te komen en de afspraken bestuurlijk vast te leggen.